

Sventes ezera salas

«Kur debess mala, tur kāda sala»

#SIF_MAF2023

Sventes pagasts kopš 2021. gada ir Augšdaugavas novada administratīvās teritorijas rietumos – Daugavas kreisajā krastā, novada Augšzemes daļā. Tas robežojas ar sava novada Ilūkstes pilsētu un Likšnas, Kalkūnes, Medumu, Pilskalnes un Sēderes pagastu, kā arī Daugavpils pilsētu. Lai iepazītos ar Sventes ezera salām un pagasta ikdienas aktualitātēm, tiekamies ar pieredzes bagātu Sventes pagasta pārvaldes vadītāju Brigitu Vasiļevsku, kura 37 gadus pamanāmi un rezultatīvi vada Sventes dzīvi.

B. Vasiļevska, rādot pagasta karogu un simbolu, stāsta: «Sventes pagasta simbols – zvaniņš – ir radies Sventes ezera dēļ. Teika par Sventes ezeru vēstī, ka savā laikā ezerā ir nogrimusi baznīca ar visiem baznīcēniem. No tā laika var dzirdēt, ka pa svētdienām no ezera puses skan zvana skaņas. Dažs saka, ka to ir dzirdējis, dažs saka, ka – nē, bet teika ir teika. Kas to zina? Simbola izveidei 2013. gadā mēs pieaicinājām mākslinieci Silvu Linarti, un viņa mums palīdzēja izstrādāt pagasta ģerboni.

Mūsu pagasta centrā darbojas viens no Sventes atpazīstamākajiem un Sventes ciemiņu iecienītākajiem tūrisma apskates objektiem – Sventes muiža. Tā kādreiz bijusi Plāteru-Zībergu īpašums, kā jau daudzviet no poļu laikiem Latgalē. Kādreiz pagastā 33 % iedzīvotāju bija poļi. 1921. gada Latvijas brīvvalsts laikā muiža tika nacionalizēta, tur ierīkoja skolu. Skola tur darbojās līdz pat 1976. gadam, kad uzbūvēja jaunu skolu – tagadējo Sventes vidusskolas ēku. Par laimi, vidusskola pastāv joprojām. Kādu laiku mūsu muižiņa bija atstāta novārtā, kādu laiku te padomju laikos mitinājās LOTOS vienības bērni. Lai tāda ēka neietu zudumā, bija kas jādara. Mēs to nolēmām pārdot. Tas arī izdevās, bet pirmais īpašnieks tikai iesāka kaut ko darīt un pārdeva muižu bijušajiem sventiešiem, kuri paši bija mācījušies skolā muižas ēkā. Viņi muižu atjaunoja, izveidoja viesnīcu, kura te darbojas jau no 2006. gada. Tā kā mēs esam pa vidējo starp Daugavpili un Ilūksti, tūristu netrūkst. Viens no muižas īpašniekiem bija kara tehnikas entuziasts, viņam bija savākta liela tanku, bruņumašīnu, motociklu kolekcija. Esot dzīvs, viņš blakus muižai uzbūvēja Kara tehnikas muzeju. Visa tehnika ir darba kārtībā. Arī šis muzejs ir pieejams apmeklētājiem. Mēs jau jokojam, ka esam apbruņoti un labi aizsargāti.»

Runājot par Sventes ezera salu tēmu, B. Vasiļevska izsmeļoši stāsta: «Tā kā mēs atrodamies Augšzemes augstienē, tad tas ir aizsargājams ainavu apvidus «Augšzeme» un dabas parks «Svente». Tātad Sventes ezers ietilpst dabas parka teritorijā. Dabas parks izveidots, lai aizsargātu izcili ainavisko ezeru, kas ir viens no dzidrākajiem Latvijā. Ezerā ir četras mežiem klātas salas, kas ietilpst dabas liegumā «Sventes ezera salas». Parka teritorijā bez ezera atrodas arī purvi un slīkšņas, melnalkšņu slāpīje

meži, no īpaši aizsargājamiem augiem – lielā raganzālīte, lēzeļa lipare, smaillapu glīvene, spilvainais ancītis un citas augu sugas. Pie mums ir Augšzemes augstienes visaugstākā virsotne Eglūkalns, kas ir 220,6 m v.j.l., kur šobrīd ir izvietota slaloma trase. 2004.–2016. gadā tur bija arī AS «Latvijas valsts meži» skatu tornis. Laika gaitā tornis bija nokalpojies, bija nedrošs un bija jānojauc. Mēs vēlamies, lai tur atkal būtu skatu tornis, tāpēc komunicējam ar AS «Latvijas valsts meži» par tā atjaunošanu, jo no torņa var redzēt gan Daugavpili, gan Ilūksti, gan Zarasus un, protams, arī Sventes ezeru. Interesanti, ka ezers ir pīles formā. Sventes ezerā ir četras salas. Viena no salīņām

esot pavisam maziņa, tāpēc ne visos avotos pieskaitīta pie Sventes ezera salām. Lielākā no salām ir Ķiršu jeb Viņu sala, kura ir 4,2 ha liela. Par šo salu ir teika, kas saistīta ar nogrimušo baznīcu. Tur, kur tagad ir Sventes ezers, ir bijis līdzņemums un vieta, kur senos laikos sēji ziedojuši Pērkonam, nesot upurus. Tad turpat uzbūvējuši baznīcu, un cilvēki sākuši iet baznīcā un vairs neziedojuši Pērkonam. Tas ir satrakojies un noslīcinājies baznīcu, atstājot tikai to vietu ar veco upurozolu, kur tagad ir Ķiršu sala. Es esmu bijusi šajā salā un redzējuši šo ozolu. Izskatās, ka tas ozols ir dedzis, varbūt ozolā ir bijis iespēris zibens.

Otra sala ir Linarta sala, kas ir 0,6 ha liela. Tur ir Linartu pussala un Linartu dzimtas māja. Par šo Linartu māju ir šāds stāsts – šī ir 1991. gadā janvāra barikāžu laikā kritušā kinooperatora un režisora Andra Slapiņa vecvecāku māja «Dzintari». Viņa mamma ir no Linartiem. Padomju laikos šī dzimta bija izvesta, un viņu dzīvesvietā bija ierīkota mežkopju māja. Kad Latvijas brīvvalsts laikā sāka atdot atpakaļ īpašumus, brāļiem Slapiņiem arī atdeva šo māju. Tur saimnieko Andra brālis Jānis, kurš dzīvo Rīgā. Sen tur nav būts, bet tā māja ir ļoti skaista. Pie viņiem senāk brauca ciemos rakstnieki un dzejnieki, pat Imants Ziedonis vairākas reizes tur ir ciemojies.

Trešā ir Šļapkina sala, kas nosaukta vecdicbnieku uzvārdā, jo viņi savā laikā ir dzīvojuši pie ezera, un pie viņu mājas bija šī nelielā 0,5 ha lielā salīņa, kura šobrīd ir saaugusi ar krastu. Sala vairs neizskatās kā sala, tā ir kā pussala, bet skaitās kā sala.

Pati mazākā salīņa ir tikai 0,06 ha liela. Tā kā salas ietilpst aizsargājamajā teritorijā, tad uz salām neviens nedodas, turklāt salas nav tik viegli pieejamas. Sventes ezers ir lielākais Augšzemes novadā – 739 ha liels – un 8. dziļākais Latvijā – 38 m lielākais dziļums. Ezera krasta līnija ir 21 km gara. Ezers ir arī apbraucams, jo tuvāk vai tālāk no ezera krasta ir ceļš. Ezers ainaviski ir ļoti skaists – ar robotām krasta līnijām. Tas ir viens no dzidrākajiem ezeriem Latvijā. Tā centrālajā daļā ūdens krāsa ir zaļgana, kas Latvijā ir ļoti liels retums.

Labi, ka 2018. gadā ERAF projekta ietvaros mums izdevās ierīkot pie ezera, tiesa, negaru pastaigu taku, arī Jaunsventes parkā tika ierīkota pastaigu taka, sakārtots parks (soliņi, lapenītes). Taka ir ierīkota tikai tajā ezera krasta daļā, kur zeme pieder pašvaldībai, tā ir apmēram 500 m gara. Tur ir izveidots arī velomaršruts. Vasarā tur brauc daudz cilvēku un pavada brīvo laiku, kaut arī ceļš uz ezeru nav asfaltēts. Pie Sventes ezera mums darbojas arī viesu nami – «Sauls nams», «Pakrastī», «Ezermalas», «Sventes Rasa», kur tiek piedāvāta aktīvā atpūta un ir vērojams visskaistākais saulriets Sventes ezerā u.c. Priekšā ir liels darbs, lai dabūtu līdzekļus un noasfaltētu to ceļa posmu līdz ciema robežai, kas būtu aptuveni 300 m. Tagad tajā ceļa posmā pretī Jaunsventes parkam Signija Zizlāne ir radījusi jaunu un skaistu tūrisma objektu – lavandu lauku «Sventes lavandas», kas piesaista apmeklētājus, bet grants ceļš un puteklī ir traucējoši.

Vēl mums ir Dabas liegums «Sasaļu mežs», kurā ietilpst Sasaļu ezers. Tas ir mazāks nekā Sventes ezers – 27,4 ha, vidējais dziļums 4,5 m. Tā ir aizsargājama teritorija, kas veidota, lai saglabātu ainaviski vērtīgas mežu audzes (sils, mitrājs, damaksnis). Arī ap Sasaļu ezeru ir izveidota taka. Pa Sasaļu ezeru I Pasauls kara laikā gāja frontes līnija. Vēl tagad zvejniekiem ķeras tīkli aiz iegrimušajām frontes līnijas metāla detaļām.»

Redzot un dzirdot, cik daudz ir paveikts Sventes labiekārtošanā, par nākotnes plāniem B. Vasiļevska saka: «Mums ir vēlme saīsināt ceļu, lai nokļūtu taisni no Eglūkalna uz Sventes ezeru. Tur ir neizbraucams vecais ceļš slīktā stāvoklī. Tas būtu tikai 2 km garš posms. Mums ir izstrādāts tehniskais projekts ceļa labiekārtošanai. Vajag tikai naudu, lai to realizētu.

Mums veiksmīgi pastāv arī Sventes vidusskola, pagaidām vēl ar 200 skolēniem, kas ir diezgan cerīgi. Pie mums brauc mācīties skolēni no citiem pagastiem un no Daugavpils. Vēl mums ir ļoti sena katoļu baznīca, kas iesvētīta 1800. gadā. Ir tāds nostāsts, ka šajā baznīcā savā baltajā zirgā ir bijis iejājis Napoleons. Stāsta, ka Dzērviņu ozola – dižkoka dobumā slēpās franču karavīri. Šis ozols aug netālu no Sventes ezera, tam ir dziļš un augsts dobums. Ozola apkārtmērs ir 7,1 m. Tagad šis ozols nav apmeklējams, jo atrodas privātpašumā. Man ir ideja izveidot taku līdz šim ozolam no citas puses, pa pļavu. Sapņi man ir bijuši vienmēr, daudz ko ir izdevies realizēt. Ir tā, ka kāda iecere ir piepildījies tikai pēc 20 gadiem, bet ir piepildījies! Galvenais vēlēties un cerēt!»

Novēlam, lai enerģiskajai Sventes pagasta pārvaldes vadītājai aizvien jaunas idejas, veiksmes, enerģija un spēcīga komanda to īstenošanā! ▣

Teksts – Ineta Atpile-Jugane

Foto – Arita Atpile-Dona

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par projekta «Kur debess mala, tur kāda sala» (Nr.2023.LV/RMA/02) rakstu saturu atbild b-ba «Latgolys entuziastu grupa Biļdis»»

MAF
Mediju atbalsta fonds